

וקראת לשבת עיונג

אלון מרני בפאכע באקציע וואס ווארט פלאנען

גליון מס' 675

ברשת וישב

כ"ג כסלו התשפ"ג

טל': 054-8457834 | לקבלת העלון בדוא"ל: alon102010@gmail.com

לע"ג שאול בן סלביה ע"ה | לע"ג שלמה יחיא בן שבה ע"ה | לע"ג יצחק בן מיטה אסתר ע"ה | לע"ג שמעון בן חביבה ע"ה | לע"ג רחל שנהו בת מנורה ע"ה

לע"ג מרן רשכבה"ג שמריהו יוסף חיים בן פעשא מרים זצוק"ל ומרן ראש הישיבה הגאון ר' שלום בן תופחה זצוק"ל

לאורו נלך

קווים מדמותו המופלאה של מרן מלכא, רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

סיפר הגאון רבי דוד יוסף שליט"א: היה זה לפני למעלה מארבעים שנה, כאשר אבא ישב בבית הדין הגדול ביחד עם מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל והגר"ב ז'ולטי זצ"ל.

אני הייתי רגיל להחזיר את אבא לאחר שהסתיימו הדיונים מבית הדין לביתו. באחת הפעמים הגעתי לחדר הדיונים וכבר הסתיימה הישיבה.

אז קם הרב ז'ולטי וסיפר לדיינים שהתעוררה אצלו שאלה הלכתית. הוא הציג את השאלה ובדבריו אמר שיש לו ראייה מהתוספות להתיר, הרב אלישיב הגיב על כך שהראיה מהתוס' לא מוכחת, והחל ויכוח ביניהם. הרב אלישיב אף הוסיף להרב ז'ולטי שיש ראייה מגמ' מסוימת לאיסור, והרב ז'ולטי התווכח עמו זמן רב, ואילו אבא ישב כל העת ושתיק.

הרב ז'ולטי שהתפלא על שתיקתו של אבא מדוע הוא יושב ושתיק וביקש ממנו שיחווה דעתו הגדולה בנידון.

ואז נענה אבא ואמר להרב ז'ולטי שהסברא שלו מהתוס' הובאה בשו"ת פלוני סימן פלוני.

והדחיה של הרב אלישיב מאותה גמרא הובאה בשו"ת אלמוני, ויש עוד ראיות בנושא, וכאן החל אבא לצטט בע"פ מעוד ספרי אחרונים רבים שנטו לאחד מן הדעות, וקבע שאחד מהם הוא הצודק.

היה מפליא לראות כיצד אותם גדולי עולם עומדים פעורי פה מול דבריו של אבא ומקבלים את דעתו.

סיפר הרה"ג רבי אמיר קריספל: כשהתעורר העניין הגדול על פעילותה של חברת "אל על" הייתי עם ועדת נציגי גדולי הרבנים אצל הגאון הגדול רבי שמואל הלוי וואזנר שליט"א.

הגר"ש אך שמע שאני הוא נציגו של מרן זצוק"ל, מיד הראה לי פנים יותר מלכל הנציגים האחרים. הוא פנה אלי בהתרגשות ואמר לי 'תאמר לרב עובדיה! אנחנו מכירים זה את זה היטב דרך הספרים שלנו, אנחנו בקיאים זה בספרו של זה, אך הוא בקיא בספרים שלי יותר ממני.

פעם התעורר בינינו משא ומתן הלכתי בנושא כלשהו, ובמכתבו של הרב הוא כתב לי ראייה מתוך דברי בשו"ת שבט הלוי.

בפתח הגליון

ברכה"ג שלום מאיר ואלק שלום"א

בור מלא נחשים

עשרות דרושים נאמרו על דברי הגמרא, המקשרים בין ימי החנוכה לפרשת השבוע: "אמר רב כהנא, דרש רב נתן בר מניומי בשם רבי תנחום, נר של חנוכה שהניחה למעלה מעשרים אמה (כעשרה מטרים) פסולה (משום שאין העין שולטת בה). ועוד אמר: מהו שנאמר (בהשלכת יוסף אל הבור) "והבור ריק, אין בו מים"? מים אין בו, אבל נחשים ועקרבים יש בו". פירושים הרבה ניתנו למקור הלימוד, מנין שהיו בו נחשים. אם משום שיש כאן מיעוט אחר מיעוט: "והבור ריק, אין בו מים", ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות. אם כפירוש רבינו תם שלמדוהו ממה שנאמר שהמדבר היה מקום "נחש שרף ועקרב וצמאון אשר אין מים", ועוד.

והנה, הנופל לתוך בור מלא נחשים ועקרבים, ודאי הוא שיכישוהו הואיל והוא דוחקם ומבהילם. אלא שנס נעשה לו ליוסף הצדיק, ולא הוכש. ועל כן מצינו במדרש שכאשר חזר יוסף מקבורת אביו סר לראות אותה בור וברך: "ברוך שעשה לי נס כמקום הזה". אבל האחים ודאי שלא ידעו שיש שם נחשים, ולא ראו באפולוית הבור. שהרי לאמיתו של דבר לא רצו להורגו, אלא להפחידו ולהרחיקו מהם (כפי שהוכיח באריכות בספר "הכתב והקבלה").

ועוד כתב הרמב"ן זצ"ל, שאילו ידעו שהיו שם נחשים וניצול, מבינים היו שצדיק הוא, שנעשה לו נס כזה, ולא היו מוכרים אותו כדי להרחיקו מחברתם. לסיכום, הבור נראה בטוח לחלוטין, "ריק, אין בו מים", ולא היו מודעים לסכנה הרוחשת בו. ואף לאחר מכן לא ידעו איזה נס גדול ארע כאן, ומאיזו סכנה עצומה ניצל אחיהם. וזה הקשר בין שתי המימרות שבגמרא: דעו, שמבטם של הבריות שטחי הוא. אינם נושאים עיניהם למעלה מעשרים אמה, ואינם יודעים מה בתחתית בור. על כן, אם בפירסום הנס חפצת, עלך לשימו מול עיניהם ממש!

הדברים נכונים כל כך, ונוקבים כל כך! מדליקים אנו את נרות החנוכה לציון הנס המופלא שנעשה בפך השמן, שהיה בו כדי הדלקה ללילה אחד ודלק שמונה ימים: "שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם, בזמן (בתאריך) הזה". אך ודאי שאין להשוות נס זה לכל ניסי יציאת מצרים ולקריעת ים סוף. לעשר המכות, לעמוד האש וענני הכבוד, לנביעת המים מהסלע וירידת המן יום יום במשך ארבעים שנה. ודאי שהיו גדולים לאין ערוך. ומה גדול אף מהם? "חי נפשי", נשבע הרב יעב"ץ זצ"ל, שקיום עם ישראל בגלותו במשך שנות אלפיים, חרף הגזירות והשמדות, הפוגרומים והפרעות, העלילות והרדיפות, תוך פריחה רוחנית מפעימה והעמדת גדולי תורה ויראה, צדיקים וקדושים וגאונים מופלגים, נס גדול הוא יותר מכל ניסי יציאת מצרים! אכן כן, אך רק למתבונן ומשתאה.

רק מי שידע כמה נחשים ועקרבים ארבו לנו, "שבכל דור עומדים עלינו לכלותינו, והקדוש ברוך הוא מציילנו מידם", יבין גודל הנס!

עולים במעלות

הגות, מחשבה ומוסר

סעודה לחצי מליון איש...

"...מפני שתלה בו יוסף בטחונו לזכרו, הוזקק להיות אסור שתי שנים, שנאמר 'אשרי הגבר אשר שם מבטחו בד' ולא פנה אל רהבים'" (רש"י). שני גבירים נכבדים מאד, סייעו רבות לכוללים בארץ ישראל, ובשמחת טוב ליבם ורחמיהם על האברכים ועל ראשי הכוללים, שמתייגעים מאד להשיג תקציבים, הגיעו במיוחד לארץ ישראל לגדול הדור ('האדריכל' של רשתות הכוללים), כדי להביע את דעתם ולדון איתו יחד בעתיד, כיצד להתנהל מול האברכים: איך לפרנס אותם, מה לתת להם וכמה, ובעיקר, עד כמה אפשר לקחת סיכונים בקבלת אברכים לכוללים, ועוד עצות טובות לפרטי פרטים.

הצעותיהם נבעו מלב טוב באמת ונדיבות, חלילה לא מרוע! רב אהרן-לייב קיבל אותם בחביבות שמע את דבריהם, ונתן להם להבין כי לא הוא האדריכל של העולם ולא האדריכל של הכוללים. הוא פנה אל אחד מהם, בשאלה לא צפויה: "האם ערכת פעם סעודה לאלף איש?" - "כן, עשיתי חתונה גדולה לבתי שתחיי" "האם אתה יכול לעשות סעודה גם לחמשת אלפי איש?"

הגביר לא הבין מדוע נשאל שאלות משונות, אך השיב: "זה לא כל כך פשוט להגיש אוכל לאלפי איש, יש צורך בחברת הפקות מיוחדת, אבל זה אפשרי, כי עם כסף אפשר הכל"... רב אהרן-לייב חייך ושאל: "ולעשרת אלפי איש, עשית פעם סעודה?" - "לא, זה מורכב וקשה מאד לשנע את האוכל, לתכנן, לבשל, לערוך ולהגיש איש לפי אכלו. אבל זה אפשרי איך שהוא באופן חד פעמי". "ולחמישים אלף איש?" - "זה לא בממדים שלי בכלל, אבל יש אנשים שמסוגלים לכך, אולי ראשי ממשלות ומלכים, יש להם את האפשרות ואת הכלים לכך, את האנשים ואת השלטון ואת הכסף". "וסעודה למאתיים אלף איש?" - "לא נראה לי שהיה פעם כזה אירוע, שארגנו ארוחת ערב למאות אלפי איש". "ולחמש מאות אלף איש, חצי מיליון?"

"נראה לי שזה בלתי אפשרי, לעבור כזה יום בשלום, מכמה בחינות, זה אפילו מסוכן וגם האוכל יתקלקל ולא יהיה טרי, זה גם עולה הון תועפות. אבל אני לא מבין מדוע הרב שואל אותי כאלו שאלות?" ואז תפס רב אהרן-לייב את ידו ואמר בהתרגשות רבה: "הקב"ה מגיש ארוחת בוקר וארוחת ערב, מידי יום ביומו, לא באופן חד פעמי, לא לחצי מיליון איש אלא לשבע מיליארד בני אדם. יש מי שאוכל אורז, ויש מי שאוכל לחם או בשר, אבל כולם אוכלים וסועדים. אם כן, הדעת נותנת שאנחנו שלא יכולים להאכיל אפילו כמה אלפי בני אדם, שלא נתערב לסייע לו כיצד לפרנס אותם. בסופו של יום לכולם יהיה אוכל, גם לאברכים! אנחנו הקטנים לא יכולים לתת עצות בדברים שאין לנו כל מושג בהם, נשאיר לו את ניהול פרנסת העולם. כפי שעושה מאז ומתמיד, מוטל עלינו לעשות את מחויבותנו בלבד, ותו לא, והוא כבר יעשה את שלו, כי מלוא כל הארץ כבודו וחכמתו".

מטמונים מהפרשה

הגיגים ומעשיות

"אלה תולדות יעקב יוסף" (ל, ב).

מביא רש"י את דברי המדרש שמספר:

סוחר פשתן אחד נכנסו גמליו טעונים פשתן לחצר, היה שם פחמי אחד, שהיה תמה אנה יכנס כל הפשתן הזה? היה שם פיקח אחד שהשיב לו: מה אתה תמה? ניצוץ אחד יוצא מהמפוח שלך, ושורף את הפשתן כולו!

כך יעקב ראה כל אלופי עשו הכתובים למעלה, תמה ואמר: מי יכול לכבוש את כולן? מה כתוב למטה (פסוק ב): "אלה תולדות יעקב יוסף", וכתוב (עובדיה א, יח) "היה בית יעקב אש, ובית יוסף להבה, ובית עשו לקש", ניצוץ יוצא מיוסף שמכלה ושורף את כולם!

דברי המדרש הללו - אמר הצדיק רבי אברהם יעקב מסדיגורא - רומזים למחשבה עמוקה עד מאד!

הפשתן מרמז על המון העם שלא זכו כלל לתורה, ואם כן עולה השאלה: איך יזכו לשבת לעתיד לבוא בבית ה'?

על כך משיב הפיקח, שאפילו האדם הפשוט ביותר, אם רק יתלהב לעבוד את ה' יתברך בכל להט נפשו, הרי שניצוץ קדושה זה ישרוף את כל הזוהמה עד שגיע למדרגה גבוהה ביותר!

"והבור רק אין בו מים" (ל, כד).

מפרש רש"י: ממשמע שנאמר "והבור רק", איני יודע שאין בו מים? ומה בא ללמדנו הכתוב שמוסיף ואומר: "אין בו מים"? אלא מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו.

מדרשת חז"ל זו עלינו לקחת מוסר! אמר הגאון רבי זלמן סורוצקין - שכן הפסוק בא להשמיענו שבור זה שאליו הושלך יוסף היו בו מעלה וחסרון. מעלתו, שלא היו מים. אולם החסרון גדול בו שהיו מצויים בתוכו נחשים ועקרבים...

אולם יש לדייק - אמר רבי זלמן - המעלה נכתבה בתורה במפורש: "אין בו מים", ואילו את החסרון אנו לומדים רק בדרך דרש ורמז, "ריק" הוא מיעוט, ו"אין בו מים" הוא מיעוט נוסף, וכלל בידו שאין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות, ומכאן שהיו בו נחשים ועקרבים.

אם בבור כך - סיים רבי זלמן - על אחת כמה וכמה עלינו להיזהר כאשר עסקינו ביהודי בעל נפש, שהיא חלק אלו-ה ממעל, שעלינו להרבות בשבחו, ואילו כאשר פעמים יש הכרח לספר בגנותו - באופן המותר על פי ההלכה - נשתדל לספר זאת רק בדרך רמז מוצנע.

ביני לבני

הרה"ג פנחס ברייער שליט"א מח"ס "לגדל" על חינוך ילדים

עומדים אנו בימי החנוכה - חג החינוך. מברכים אנו מדי יום בהדלקת הנרות "שעשה ניסים

לאבותינו בימים ההם בזמן הזה", אנחנו זקוקים לניסים בזמן הזה כמו בימים ההם. מה שהיה הוא שיהיה. גם כיום אנו מתמודדים עם מתייוונים, עם אווירה רחובית, עם סחף חברתי. גם אנו מחפשים את פח השמן הטהור, גם אנו מחכים לכוח שיגביר את הטהורים על הטמאים, את המעטים על הרבים, את הצדיקים על עוזבי תורתם. ננסה ללמוד גם אנו לזמנינו ממתיתיהו בן יוחנן כהן גדול חשמונאי ובניו, שזכה לצאת בקריאת הקודש 'מי לד' אלי' ולהציל את עתידו של עם ישראל.

יוחנן כהן גדול גידל חמשה בנים בתקופה קשה, תקופה בה רוב רובו של העם הפנה עורף לתורה ולמצוות, תקופה בה אווירת התייוונות שלטה ברחוב, כולם פורקים עול, כולם (כאילו) מתקדמים, ובתוך כל האנדרלמוסיה רואים משפחה שנשארה נאמנה, משפחה שלימה על כל בניה שכולם יראים ושלמים, משפחה שלא רק שלא התקלקלה,

אלא היא זאת היוצאת נגד הזרם ומכריזה מלחמה על האימפריה היוונית. שאלת השאלות היא: מהו הסוד?! איך הצליח יוחנן כהן גדול במקום בו כולם נכשלו? איך ילדיו לא נסחפו אחר הזרם?

קשה מאוד לדעת מה הייתה האווירה שם בבית, איך החזירו שם יראת שמים. לא היינו שם, לכן אין לנו פרטים. אך ישנם אזכורים במדרשים שכן מציינים פרטים מסוימים, שאולי כן יכולים לראות וללמוד מהמעשים הכתובים בדברי הימים ומשם ללמוד על הגישה של יוחנן כהן גדול, איך פעל ומה עשה בשיאו של החושך ומזה ללמוד לעצמינו. כפי המוזכר, יוחנן כהן גדול, לאחר שנים של שליטה יוונית על ארץ ישראל, ברגע שהוא רואה את המצב ומבין שאין כאן עניין של שליטה אלא מלחמה על התורה - להשכיחם תורף ולהעבירם מחוקי רצונך, מיד הוא מכריז מלחמה: 'מי לד' אלי'. עם מי? יוחנן כהן בנים! נגד מי? נגד אימפריה השולטת בכל העולם! ללא קשר לסיכויי הצלחה. יוחנן כהן גדול נצמד למה שהתורה מצווה עליו במצב כזה, ואם זה מצב שעל-פי תורה חייבים לצאת למלחמה, יוצאים למלחמה. אם צריך לקנאות קנאת ד', זה מה שעושים, וד' הטוב בעיניו יעשה. זה מה שבניו ספגו שם. זה מה שינקו מאז לידתם, עושים מה צריך, מה שהתורה מחייבת, גם כשיסכימו להצליח וגם כשאין!...